

Sygn. I Ns 2542/16

POSTANOWIENIE

Dnia 7 września 2018 r.

Sąd Rejonowy w Kielcach I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Renata Rosiak-Doroz
Protokolant:	sekretarz sądowy Maciej Drej

po rozpoznaniu w dniu 7 września 2018 r. w Kielcach

na rozprawie

sprawy z wniosku M. J.

z udziałem B. G. (1), L. B., P. K. (1), M. W., A. Ł., U. K. (1)

o stwierdzenie nabycia spadku po W. B.

postanawia:

1. stwierdzić, że spadek po W. B. synu A. i A., zmarłym w dniu 27 marca 2015 roku w Łącznej koło K., ostatnio stale zamieszkałym w J. gmina R., na podstawie testamentu własnoręcznego z dnia 1 marca 2008 roku, otwartego i ogłoszonego w Sądzie Rejonowym w Kielcach w dniu 8 maja 2017 roku w sprawie I Ns 2542/16 nabyła żona B. B. (1) z domu Ł., córka K. i M. w całości;
2. stwierdzić, że wnioskodawca i uczestnicy ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

SSR Renata Rosiak-Doroz

Sygn. akt I Ns 2542/16

UZASADNIENIE

Wnioskiem z dnia 14 listopada 2016 roku wnioskodawczyni M. J. domagała się stwierdzenia nabycia spadku po swoim ojcu W. B. zmarłym w dniu 27 marca w Łącznej koło K.. Wnioskodawczyni podała, że spadkodawca nie pozostawił testamentu, a jako spadkobierców ustawowych wskazała poza sobą swoje rodzeństwo – B. G. (2) z domu B. i L. B. (k. 5-6).

Na rozprawie w dniu 27 stycznia 2017 roku uczestnicy wskazani przez wnioskodawczynię – tj. B. G. (1) i L. B. przyłączyli się do wniosku (k. 26), jednakże uczestniczka B. G. (2) ujawniła, że spadkodawca pozostawił testamenty.

W charakterze uczestnik występowali również M. W., A. Ł., P. K. (2), U. K. (2).

Sąd ustalił, co następuje:

W. B., syn A. i A., zmarł w dniu 27 marca 2015 roku w Łącznej koło K., ostatnio przed śmiercią zamieszkiwał w J. gmina R.. W chwili śmierci był żonaty z B. B. (1) z domu Ł., córką K. i M.. Była to druga żona spadkodawcy, z którą zawarł on związek małżeński w dniu 15 lipca 2000 roku. Ze związku tego W. B. i B. B. (1) z domu Ł. nie mieli dzieci. Spadkodawca pozostawił natomiast po sobie troje dzieci z pierwszego małżeństwa, a to: M. J., z domu B. córkę W. i T., L. B., syna W. i T. oraz B. G. (2) z domu B., córkę W. i T.. Spadkodawca nie miał innych dzieci pozamałżeńskich, przysposobionych ani takich, które zmarłyby przed nim pozostawiając zstępnych.

Dowody: akty stanu cywilnego – odpis aktu zgonu spadkodawcy W. B. (k.53), odpis aktu małżeństwa W. B. i B. B. (1) z domu Ł. (k. 13), odpis aktu urodzenia oraz aktu małżeństwa M. J. (k. 8, k. 11), odpis aktu urodzenia L. B. (k. 9), odpis aktu urodzenia oraz aktu małżeństwa B. G. (1) (k. 10, 12), zapewnienie spadkowe złożone przez B. G. (1) (k. 26-26v).

Spadkodawca W. B. sporządził dwa testamenty. Zostały one odnalezione przez uczestniczkę B. G. (1) i złożone na rozprawie w dniu 31 marca 2017 roku. Na rozprawie w dniu 8 maja 2017 roku Sąd dokonał otwarcia i ogłoszenia obu dokumentów. Pierwszy z przedłożonych dokumentów sporządzony został na gładkiej kartce formaty A4 w ten sposób, że w prawym górnym rogu wpisano odręcznie datę sporządzenia dokumentu – 28 styczeń 2008 roku, poniżej w lewym górnym rogu jest wydrukowane (...) oraz kod pocztowy – 26-035. Poniżej na środku kartki pismem drukowanym słowo (...), a pod nim, w 14 wersach, treść rozporządzenia na wypadek śmierci. Pod tekstem, w całości będącym wydrukiem komputerowym, znajduje się nieczytelna parafa oraz czytelny podpis spadkodawcy (...). Uczestniczka B. G. (1) złożyła również do akt sprawy testament swojego ojca W. B. sporządzony w całości pismem odręcznym, w dniu 1 marca 2008 roku w J.. Dokument ten sporządzony został na gładkiej kartce formatu A4, pismem odręcznym, a zaczyna się od słów „Ja B. W., zamieszkały w J. pod nr 31”. Dokument zawiera rozporządzenie na wypadek śmierci W. B. polegające na tym, że wyraził on w nim wolę, by cały majątek po jego śmierci, to jest działki ziemi w J. (M.) i w R., nieruchomości tj. dom i budynki gospodarcze i depozyty i fundusze inwestycyjne w Bankach, jak i pozostałe składniki majątkowe przeszły po jego śmierci w całości w posiadanie jego żony B. z domu Ł.. Jednocześnie W. B. w sporządzonym przez siebie testamencie zawarł postanowienie, by po śmierci jego żony B., nieruchomości oraz ewentualnie inne pozostające składniki majątkowe przeszły jako masa spadkowa wyłącznie na rzecz jego dzieci, tj. „M., L. i A. (B.)”. W dokumencie zawarta jest też prośba o skremowanie zwłok i rozrzucenie prochów zmarłego po lesie oraz podziękowania żonie B. za dobro i czułość jakim go obdarzyła.

Dowód: testament W. B. z dnia 28 stycznia 2008 roku (k. 35), testament W. B. z dnia 1 marca 2008 roku (k. 36).

Spadkodawca W. B. zwracał się do swojej najmłodszej córki – B. G. (1) używając imienia A., by nie mylić jej ze swą drugą żoną B. G. (2).

Okoliczność bezsporna

Sąd zważył, co następuje:

Jak stanowi art. 670 k.p.c., w toku postępowania zainicjowanego złożonym przez zainteresowanego wnioskiem o stwierdzenie nabycia spadku sąd bada kto jest spadkobiercą i czy spadkodawca pozostawił testament. Przedmiotem badania nie jest natomiast to, jaki majątek spadkodawca pozostawił.

Stosownie do treści art. 926 § 1 k.c., powołanie do spadku wynika z ustawy albo z testamentu. Ustawa przyznaje jednak pierwszeństwo porządkowi dziedziczenia określonego przez spadkodawcę w testamencie, a więc w razie sporządzenia ważnego testamentu powołanie do dziedziczenia następuje na jego podstawie z wyłączeniem spadkobierców ustawowych. Artykuł 926 § 2 k.c. wyraża generalną zasadę, że powołanie do dziedziczenia z testamentu ma pierwszeństwo przed dziedziczeniem ustawowym (M. Pazdan (w:) K. Pietrzykowski, Komentarz, t. II, s. 788-789).

Rozrzucić majątkiem na wypadek śmierci można jedynie przez testament (art. 941 k.c.). Jak podkreśla się w doktrynie testament należy do czynności prawnych formalnych. Nazwą tą określa się czynności, które muszą być dokonane w formie przewidzianej ustawą, a niezachowanie formy powoduje nieważność dokonanej czynności (zob. Komentarz do art.949 Kodeksu cywilnego, Elżbieta Skowrońska-Bocian, Jacek Wierciński, Gudowski J. (red.), LEX 10530). Jedną z

form testamentu zwykłego jest testament holograficzny czyli własnoręczny (art. 949 § 1 k.c.). Testament własnoręczny to najprostsza forma testamentu przewidziana w polskim prawie. Wymagania ustawowe ograniczone są do spełnienia trzech przesłanek: własnoręcznego spisania treści testamentu, podpisania sporządzonego pisma i opatrzenia go datą. Brak daty może w pewnych sytuacjach pozostawać bez wpływu na ważność dokonanych rozrządzeń (art. 949 § 2).

Wymaganie spisania testamentu w całości przez testatora pismem ręcznym ma charakter ad solemnitatem, podobnie jak inne wymagania formalne testamentu. Brak utrwalenia woli testatora na piśmie uniemożliwia późniejsze dowodzenie, że spadkodawca dokonał rozrządzeń o określonej treści. Wyłączone jest posługiwanie się urządzeniami utrwalającymi pismo w sposób mechaniczny (np. maszyną do pisania, drukarką komputerową). Pismo powinno wykazywać indywidualne cechy testatora, umożliwiające identyfikację autora. Posłużenie się jakimiś urządzeniami, a także spisanie woli spadkodawcy przez inną osobę („obcą ręką”) uniemożliwia osiągnięcie tego celu. Judykatura od dawna stoi na stanowisku, że nie czyni zadość wymaganiom formalnym dokument zatytułowany „testament”, obejmujący spisane na maszynie oświadczenie o ofiarowaniu na wypadek śmierci określonego majątku, z zamieszczonym poniżej potwierdzeniem własnoręczności podpisu ofiarodawcy (tak postanowienie SN z dnia 2 kwietnia 1998 r., I CKU 16/98, LEX nr 519359).

Odnosząc powyższe rozważania na kanwę niniejszej sprawy wskazać należy, iż testament złożony do akt niniejszej sprawy opatrzony datą 28 stycznia 2008 roku jest nieważny, bowiem nie został sporządzony w całości pismem ręcznym. Treść testamentu została wyrażona pismem komputerowym, co uniemożliwia nadanie temu pismu cech testamentu własnoręcznego.

Jednakże w toku postępowania został złożony także drugi testament spadkodawcy W. B., opatrzony datą 1 marca 2008 roku, który w całości został sporządzony pismem ręcznym i został przez spadkodawcę podpisany. Testament ten spełnia wszystkie wymagania stawiane przez ustawodawcę testamentowi holograficznemu, dlatego też Sąd nie stwierdził żadnych podstaw, aby go kwestionować. Nadto wnioskodawczyni – M. J. i uczestnicy B. G. (1) i L. B., dzieci spadkodawcy, którzy wnosili o stwierdzenie nabycia spadku po W. B. na podstawie dziedziczenia ustawowego, w żaden sposób nie kwestionowali ważności przedmiotowego testamentu.

W tym miejscu odnieść się należy do treści samego rozrządzenia testamentowego. Spadkodawca W. B. w testamencie z dnia 1 marca 2008 roku wskazał, by cały majątek po jego śmierci, to jest działki ziemi w J. (M.) i w R., nieruchomości tj. dom i budynki gospodarcze i depozyty i fundusze inwestycyjne w Bankach, jak i pozostałe składniki majątkowe przeszły po jego śmierci w całości w posiadanie jego żony B. z domu Ł.. Jednocześnie W. B. w sporządzonym przez siebie testamencie zawarł postanowienie, by po śmierci jego żony B., nieruchomości oraz ewentualnie inne pozostające składniki majątkowe przeszły jako masa spadkowa wyłącznie na rzecz jego dzieci, tj. „M., L. i A. (B.)”.

W polskim porządku prawnym istnieje wprowadzie instytucja podstawienia, przewidziana w art. 963 k.p.c., który stanowi, że można powołać spadkobiercę testamentowego na wypadek, gdyby inna osoba powołana jako spadkobierca ustawy lub testamentowy nie chciała lub nie mogła być spadkobiercą (podstawienie). Jednakże należy wyjaśnić, iż podstawienie jest warunkowym powołaniem spadkobiercy, pod warunkiem że osoba powołana jako pierwsza **nie będzie chciała** lub **nie będzie mogła dziedziczyć**.

Powołany do dziedziczenia **nie chce być spadkobiercą wtedy, gdy**: odrzuci spadek (art. 1012 i n. k.c.) albo zrzeknie się dziedziczenia (art. 1048 k.c.). Natomiast **nie może być spadkobiercą** po pierwsze powołana **osoba fizyczna, która zmarła przed spadkodawcą**, lub powołana osoba prawna, która nie istnieje w chwili otwarcia spadku (art. 927 § 1), a także fundacja powołana w testamencie, która w określonym terminie nie została wpisana do rejestru, po drugie dziecko poczęte w chwili otwarcia spadku, które urodziło się nieżywe (art. 927 § 2 k.p.c.), po trzecie osoba powołana do dziedziczenia, która została uznana za niegodną (art. 928 k.p.c.) albo spadkodawca skutecznie ją wydziedziczył (art. 1008 k.p.c.) a także osoba powołana na podstawie ustawy, na którą rozciągają się skutki zrzeczenia się dziedziczenia dokonane przez wstępnego (art. 1049 § 1 k.p.c.). Jak podkreśla się w doktrynie spadkodawca może ograniczyć podstawienie tylko do jednej lub niektórych spośród wymienionych sytuacji. Nie jest natomiast możliwe ustanowienie spadkobiercy podstawionego z innych przyczyn, wykraczających poza zakres sformułowania „nie chce

lub nie może być spadkobiercą" (zob. Komentarz do art. 963 Kodeksu cywilnego, Elżbieta Skowrońska-Bocian, Jacek Wierciński, Gudowski J. (red.), LEX 10530).

Teoretyczne rozważania wskazane powyżej oznaczają, że wskazania w testamencie przez W. B., że spadek po nim dziedziczy jego żona B. G. (2), zaś po jej śmierci, jego dzieci M., L. i B. (nazywana przez niego A.) nie można uznać za instytucję podstawienia, bowiem żona B. B. (1) z domu Ł. w chwili otwarcia spadku po W. B. żyła, zmarła „dopiero” w dniu 10 grudnia 2015 roku. Nadto zaś z uwagi na powołane wyżej rozważania uznać należało, iż do B. B. (1) z domu Ł. nie znajdowały zastosowania przewidziane w przepisie art. 963 k.p.c. przesłanki dotyczące tego, że w chwili otwarcia spadku, tj. w chwili śmierci W. B. nie chciała lub nie mogła być spadkobiercą.

Wnioskodawczyni M. J. i uczestnicy – B. G. (1) i L. B. nie kwestionowali ważności testamentu, wręcz przeciwnie potwierdzili, że ojciec ich był zdrowy, nie leczył się psychiatrycznie, był w pełni władz umysłowych w chwili sporządzania przedmiotowego dokumentu 1 marca 2008 roku. Zatem z uwagi na nieudowodnienie w niniejszej sprawie, aby testament W. B. z dnia 1 marca 2008 roku był nieważny, Sąd stwierdził, że spadek po W. B. synu A. i A., zmarłym w dniu 27 marca 2015 roku w Łącznej koło K., ostatnio stale zamieszkałym w J. gmina R., na podstawie testamentu własnoręcznego z dnia 1 marca 2008 roku, otwartego i ogłoszonego w Sądzie Rejonowym w Kielcach w dniu 8 maja 2017 roku w sprawie I Ns 2542/16 nabyła żona B. B. (1) z domu Ł., córka K. i M. w całości.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 520 § 1 k.p.c. Sąd podzielił pogląd wyrażony m. in. w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 25 sierpnia 2011 r., II CZ 55/11, W orzeczeniu tym wskazał on, że zasady orzekania o kosztach postępowania nieprocesowego określa art. 520 k.p.c., zgodnie z którym każdy uczestnik postępowania ponosi koszty związane ze swym udziałem w sprawie. W myśl tego, uczestnika postępowania obciążają zarówno koszty czynności, której sam dokonał, jak i koszty czynności podjętej w jego interesie, przez sąd, na jego wniosek lub z urzędu. Co do zasady więc koszty poniesione przez uczestników, związane z ich udziałem w sprawie, odmiennie niż w procesie, nie podlegają wzajemnemu rozliczeniu między uczestnikami poprzez ich zwrot. Określona w art. 520 § 1 k.p.c. zasada nie doznaje wyjątków, gdy uczestnicy są w równym stopniu zainteresowani wynikiem postępowania lub chociaż nie są w równym stopniu zainteresowani, ich interesy są wspólne. W pozostałych wypadkach sąd może od tej zasady odstąpić i na żądanie uczestnika, albo z urzędu, jeżeli działa bez adwokata lub radcy prawnego (art. 109 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.) orzec stosownie do reguł określonych w art. 520 § 2 lub 3 k.p.c. Dla ich zastosowania istotne jest stwierdzenie, czy między uczestnikami postępowania w danej sprawie zachodzi sprzeczność interesów i czy są oni w różnym stopniu zainteresowani w wyniku postępowania. W orzecznictwie przyjmuje się, że sprzeczność interesów nie występuje między tymi uczestnikami (współwłaścicielami, spadkobiercami), którzy domagają się zniesienia współwłasności, działu spadku, podziału majątku wspólnego, stwierdzenia nabycia spadku, niezależnie od tego, jaki sposób dokonania podziału proponują i jakie wnioski składają w tym względzie. Wspólnym interesem zarówno wnioskodawczyni jak i uczestników postępowania pozostawało zaś określenie kręgu spadkobierców po zmarłym W. B.. Sam fakt istnienia testamentu nie mógł uzasadniać odstępstwa od reguły określonej w art. 520 § 1 k.p.c. W myśl wskazanej reguły, każdy uczestnik postępowania ponosi koszty związane ze swym udziałem w sprawie, co oznacza, że obciążają go koszty tej czynności, której sam dokonał, jak i czynności podjętej w jego interesie, także przez sąd, na jego wniosek lub z urzędu.

SSR Renata Rosiak – Doroz

ZARZĄDZENIE

Odpis postanowienia z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi wnioskodawczyni – r.pr. S. K..